Perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on anda riikliku rändemenetlusega seotud saatjata alaealiste välismaalaste eestkoste korraldamise vastutus riigile. Selleks sätestatakse, et nimetatud alaealise eestkostjaks on Sotsiaalkindlustusamet ning kuni eestkostja määramiseni täidab eestkostja ülesandeid sama amet. Kohalikku omavalitsust ei määrata sellisel juhul eestkostjaks.

Muudatuse eesmärk on vältida olukorda, kus riikliku kinnipidamis- või majutuskeskuse asukoha tõttu koonduvad riiklikust rändemenetlusest tulenevad eestkostekohustused ühe omavalitsuse kanda. Samal ajal peab olema tagatud lapse õiguste ja huvide kaitse.

2. Kehtiv õigus ja eelnõu sisu

Perekonnaseaduse § 173 reguleerib eestkoste seadmist kohtu poolt. Sama seaduse § 176 lõike 2 kohaselt määratakse sobiva füüsilise või juriidilise isiku puudumisel eestkostjaks valla- või linnavalitsus, millega laps on kõige tugevamalt seotud. Seadus nimetab sellise seose hindamisel muu hulgas lapse päritolu, varasemat elukohta, olulisi sidemeid, lähedaste või vara asukohta ning rahvastikuregistrijärgset elukohta.

See põhimõte lähtub lapse tegelikust seotusest konkreetse kohaliku omavalitsusega. Riikliku rändemenetlusega seotud saatjata alaealisel välismaalasel ei ole sisulist seost ühegi kohaliku omavalitsusega. Üksnes ajutine viibimine omavalitsuse territooriumil asuvas riiklikus kinnipidamis- või majutuskeskuses ei tähenda, et omavalitsus oleks saatjata alaealise välismaalasega kõige tugevamalt seotud.

Näiteks võib Rae valla territooriumil paikneva riikliku kinnipidamiskeskuse tõttu tekkida selle valla lastekaitsetöötajatele täiendav koormus. Eelnõu lähtub seisukohast, et riikliku rändemenetluse korraldamisega seotud eestkostevastutus ei peaks sõltuma riikliku asutuse geograafilisest asukohast.

Eelnõu § 1 lisab perekonnaseaduse §-le 173 lõike 3, mille kohaselt määratakse määratletud juhtudel eestkostjaks Sotsiaalkindlustusamet. Säte välistab valla- või linnavalitsuse määramise eestkostjaks ning näeb sõnaselgelt ette erandi § 176 lõikes 1 sätestatud ajutise eestkostja ülesannete täitmise korrast.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus kasutatakse mõistet „saatjata alaealine välismaalane", mida määratleb välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 6.

4. Seaduse mõjud

Eeldatav mõju on eestkostja ülesannete ühtlasem riiklik korraldamine ja kohalike omavalitsuste rändemenetlustega seotud eestkostekoormuse vähenemine. Sotsiaalkindlustusametile

lisanduvad ülesanded ning vajadus pädevate töötajate, õigusliku toe ja töökorralduse järele. Muudatus ei välista lapsele muude seaduste alusel vajalike lastekaitse- või sotsiaalteenuste osutamist.

5. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud

Käesolev seadus võimaldab vähendada riigieelarvelisi kulusid, koondades ühe riigiasutuse pädevusse kõik saatjata alaealiste välismaalastega seotud menetlused ja vajalikud tugiteenused, sealhulgas vanuse tuvastamise ja tõlketeenuste korraldamise.

6. Seaduse kooskõla Euroopa Liidu õigusega

Käesolev eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

7. Rakendusaktid

Käesoleva seaduse rakendamiseks ei ole vaja kehtestada täiendavaid õigusakte.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Algatab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon 11.11.2026

Helle-Moonika Helme

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni aseesimees